

Nr 19

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående naturvårdsforskningens organisation och statsbidrag till avloppsreningsverk m. m. jämte motioner.

Propositionen

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 11, punkterna K 7 och K 9, s. 179—180) beräknat medel för naturresursforskning och bidrag till vatten- och avloppsanläggningar, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 37, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 23 februari 1968, föreslagit riksdagen att dels godkänna de riktlinjer som förordats beträffande naturvårdsforskningens organisation, dels godkänna de i propositionen förordade grunderna för statsbidrag till avloppsreningsverk m. m., dels medge att under budgetåret 1968/69 statsbidrag enligt de förordade grunderna beviljas till avloppsreningsverk in till ett belopp av 40 000 000 kr., dels för budgetåret 1968/69 på driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa till Naturvårdsforskning ett reservationsanslag av 7 000 000 kr. och till Bidrag till avloppsreningsverk m. m. ett reservationsanslag av 84 000 000 kr.

I propositionen läggs fram förslag om en samordnad och utbyggd naturvårdsforskning på grundval av 1964 års naturresursutrednings arbete. Området för denna forskning föreslås omfatta naturvården, till vilken även hänförs vatten- och luftvården, samt biociderna. För ledningen av forskningen föreslås att en forskningsnämnd inom naturvårdsverket inrättas den 1 juli 1968. Verkschefen bör bli ordförande i nämnden, som i övrigt till övervägande del bör bestå av forskare. För att bereda forskningsfrågorna föreslås vidare att ett forskningssekretariat inrättas.

Vidare behandlas frågan om att inrätta en särskild beredning på regeringsnivå för frågor på naturvårdsområdet och inom vissa delar av den fysiska samhällsplaneringen. I beredningens uppgifter bör ingå såväl forskningsfrågorna som de praktiskt inriktade frågorna.

Det föreslås också att bestämmelserna om statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar ändras. Syftet är att stimulera kommunerna att bygga effektivare reningsverk. Statsbidrag bör inte längre utgå till byggande av vattenförsörjningsanläggningar. Stödet bör i stället helt inriktas på att främ-

ja byggande av avloppsreningsverk med långt gående rening. Vidare föreslås att bidrag skall kunna utgå till kostnaderna för restaurering av förorenade vattenområden.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

dels de vid riksdagens början väckta motionerna

1) I: 198 av herr *Palm* och II: 259 av fru *Lindberg* och herr *Alemyr* vari hemställts att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att i brådskande fall bevilja bidrag från en i motionen nämnd särskild anslagspost under anslaget Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar jämväl till industriella reningsanordningar av hög angelägenhetsgrad samt att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om en förutsättningslös utredning i hithörande frågor,

2) I: 715 av herr *Ottosson* och fröken *Stenberg* samt II: 911 av herr *Lothigius* vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till särskilda statliga lån till industriella företag och kommuner som använder Vättern som recipient för att stimulera anläggandet av reningsverk för närsaltreduktion,

3) I: 200 av herr *Svenungsson* och II: 257 av herr *Carlshamre m. fl.* vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt förslag till lösning av frågan om utformning av laboratorieverksamheten i fiskeristyrelsens regi,

dels de i anledning av propositionen nr 37 väckta motionerna

1) I: 777 av herr *Andersson, Torsten*, och herr *Wirtén*, likalydande med II: 1008 av herrar *Tobé* och *Grebäck* vari föreslagits

A. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa,

1. att bullerforskning ges samma ställning inom naturvårdsforskningen som luftvårdsforskning, vattenvårdsforskning, biocidforskning etc.,

2. att ledningen för naturvårdsforskningen utövas av ett särskilt organ vars sekretariat samordnas med naturvårdsverkets,

3. att bidrag till avloppsreningsverk kan utgå jämväl till avskärande tilloppsledningar samt tilloppsledningar till reningsverk, som av geografiska och miljöskäl byggs på långt avstånd från det samhälle, som skall betjänas;

B. att riksdagen under nionde huvudtiteln anvisar ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1,5 milj. kronor förhöjt reservationsanslag av 8,5 milj. kronor till Naturvårdsforskning.

2) I: 778 av herrar *Brundin* och *Lundberg*, likalydande med II: 1006 av fru *Sundberg* och herr *Adolfsson* vari hemställts

I. att riksdagen måtte besluta att antalet ledamöter i naturvårdsforsk-

ningsnämnden skall vara elva, varav fyra ledamöter skall representera social-, lantbruks- och veterinärstyrelsen och giftnämnden samt att övriga ledamöter skall vara forskare;

II. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om tillsättande av en utredning angående samordningsfrågorna för naturvårdsforskningen samt att utredningen får i uppdrag att undersöka möjligheten att förlägga den samordnande forskningen till Studsvik;

III. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att statens naturvårdsverk får i uppdrag att utarbeta bestämmelser för de krav som skall gälla vid beviljande av statsbidrag för reningsanläggningar samt därvid beakta a) att olika reningskrav bör kunna tillämpas beroende på tätortens geografiska placering, b) att speciellt statsbidrag skall kunna utgå för s. k. duplikatledning.

3) I: 779 av herr *Nilsson, Nils*, vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag angående statsbidrag till vattenförsörjningsanläggningar i enlighet med vad i motionen anförts.

4) II: 1007 av fru *Svensson* och herr *Zetterström* vari hemställts att de övergångsbestämmelser som kommer att fastställas inrymmer möjligheter för de kommuner som under år 1968 fått tillstånd, påbörjat eller färdigställt reningsverk med den högre reningsgraden som förordas i proposition nr 37 måtte erhålla statsbidrag helt eller delvis enligt de nya och mera generösa bidragsreglerna.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden

dels över motionerna I: 198 och II: 259 från *statens naturvårdsverk, arbetsmarknadsstyrelsen, Sveriges industriförbund, Svenska kommunförbundet* och *Svenska stadsförbundet*,

dels över motionerna I: 715 och II: 911 från *statens naturvårdsverk, Kommittén för Vätterns vattenvård, Sveriges industriförbund, Svenska kommunförbundet* och *Svenska stadsförbundet*,

dels över motionerna I: 200 och II: 257 från *fiskeristyrelsen* och *statens naturvårdsverk*.

Det närmare innehållet i yttrandena redovisas i *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet

På grundval av 1964 års naturresursutrednings arbete framläggs i föreliggande proposition förslag om en samordnad och utbyggd naturvårdsforskning. Vidare föreslås ändrade bestämmelser i fråga om statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar. För nämnda ändamål äskas för nästa bud-

getår anslag med 7 milj. kr. till naturvårdsforskning resp. 84 milj. kr. för bidrag till avloppsreningsverk m. m. Utskottet begränsar sig i det följande till att närmare behandla huvuddragen i Kungl. Maj:ts förslag, i huvudsaklig anslutning till de i ämnet väckta motionerna.

Allmänna utgångspunkter. I propositionen erinras inledningsvis om den omfattande naturförstörelse som för närvarande äger rum. Visserligen är naturförstörelsen inte någon ny företeelse men i många fall är upptäckten av förorening och förstörelse ny. Den under senare år intensifierade forskningen har också lett till att vår kunskap om naturförstörelsen ökat avsevärt. Departementschefen framhåller att mycket talar för att naturförstörelsen i dag är större än tidigare, dels därför att användningen av tekniska och kemiska hjälpmedel av olika slag ökat, dels till följd av den tilltagande befolkningskoncentrationen. Samtidigt har vår inställning till de problem som sammanhänger med naturförstörelsen ändrats. Begreppet levnadsstandard har i takt med de förbättrade materiella betingelserna kommit att få en ny, vidare innebörd. Tillgången på en oförstörd natur i vid bemärkelse blir då en viktig del av standarden. På samma sätt som samhället genom olika åtgärder skapat en hög materiell standard åt flertalet människor fordras nu enligt departementschefens mening samhällsinsatser för att höja standarden också i denna vidare mening. Målet för samhällets naturvårdspolitik bör därvid vara att både motverka fortsatt naturförstörelse och återställa redan förstörd natur. Som de främsta medlen för att nå detta mål framhålls i propositionen en effektiv naturvårdsadministration, en modern lagstiftning, olika stimulerande åtgärder och en väl utbyggd forskning. I sammanhanget understryker departementschefen också angelägenheten av ett ökat internationellt samarbete inom naturvårdsområdet.

Vad departementschefen sålunda anfört beträffande målet för den framtida naturvårdspolitik och medlen härför föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet delar också den i propositionen uttryckta uppfattningen att det av naturresursutredningen sammanställda materialet rörande de aktuella problemen och forskningsbehoven inom naturvårdsområdet bör bli av stor betydelse såväl för planeringen av den fortsatta forskningen som för det praktiska naturvårdsarbetet.

Utskottet får härefter närmare ingå på de förslag som lagts fram i propositionen och behandlar därvid först naturvårdsforskningen och därefter statsbidragsgivningen till avloppsreningsverk.

Naturvårdsforskningen. Departementschefen, som valt att beteckna *forskningsområdet* som naturvårdsforskning, har i fråga om avgränsningen av detsamma i huvudsak anslutit sig till naturresursutredningens förslag att därunder bör rymmas såväl vatten-, luft- och övrig naturvårdsforskning som biocidforskning. I anslutning härtill har i motionerna I: 777 och II: 1008 riktats kritik mot att departementschefen i likhet med naturresursutred-

ningen underlåtit att infoga också bullerproblemet i forskningsområdet. Motionärerna betonar att man inte kan förbigå bullerforskningen om man gör anspråk på en helhetssyn på miljöproblemen. Enligt motionärernas mening bör därför sistnämnda forskning ges samma ställning inom naturvårdsforskningen som de i propositionen föreslagna forskningsavsnitten.

Utskottet har för sin del stor förståelse för de synpunkter som motionärerna fört fram i denna fråga. Bullerproblemet blir allt viktigare att komma till rätta med och kommer med all sannolikhet att påkalla alltmer skärpt uppmärksamhet. Utskottet anser också ostridigt att bullerområdet får anses vara en del av naturvårdsforskningen i vidare mening. Till samma ståndpunkt kom även naturresursutredningen, som dock ansåg att frågan, huruvida forskning rörande buller skulle hänföras till nu ifrågavarande naturvårdsforskning, borde tas upp i samband med att en central myndighet ges det administrativa ansvaret för åtgärder mot buller. Det må i sammanhanget erinras om att bullerproblemet behandlats av immissionssakkunniga i dess betänkande SOU 1966: 65. Utöver lagstiftningsförslag i ämnet redovisar sistnämnda utredning även vissa överväganden rörande de organisatoriska konsekvenserna av nämnda förslag. Av nu förevarande proposition framgår att arbetet med en särskild lagstiftning på luftvårdsområdet pågår på grundval av immissionssakkunnigas förslag. I propositionen har starkt betonats att forskningen och undersökningsverksamheten på naturvårdsområdet i första hand bör inriktas på sådana problem, som är av betydelse för det praktiska naturvårdsarbetet. Häri kan utskottet instämma. Som i propositionen påpekats går dock utvecklingen så snabbt på naturvårdsområdet att nya problem ständigt aktualiseras. I likhet med departementschefen finner därför utskottet att forskningsområdet inte bör låsas inom definitiva gränser. Det organ som får till uppgift att leda arbetet bör såsom departementschefen föreslagit ha möjlighet att anpassa forskningsområdet till utvecklingens krav. Med utgångspunkt från det anförda förutsätter utskottet att jämväl bullerproblemet och därmed sammanhängande frågor kommer att ägnas vederbörlig uppmärksamhet utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av nu föreliggande motioner. Departementschefens förslag rörande avgränsningen av forskningsområdet bör under angivna förhållanden kunna godtas.

Beträffande *forskningens organisation* är departementschefen enig med naturresursutredningen och remissinstanserna att forskningsinsatserna på naturvårdsområdet så långt möjligt bör samordnas och att härför behövs ett forskningsorgan. Efter att ha diskuterat olika av utredningen angivna organisationsalternativ förordar departementschefen att ledningen av forskningen och undersökningsverksamheten på förevarande område fr. o. m. den 1 juli 1968 anförtros statens naturvårdsverk. Utredningen förordade för sin del i likhet med flertalet remissinstanser ett alternativ med fristående forskningsorgan. Såsom ett huvudmotiv för att avvisa förslaget om att

föra forskningsfrågorna till naturvårdsverket angavs att nämnda verk inte har tillräcklig sakkunskap för att besluta i dessa frågor. Åtskilliga remissinstanser, däribland statskontoret, naturvårdsverket, universitetskanslersämbetet, statens naturvetenskapliga forskningsråd och statens forskningsråd, har dock förordat att forskningsfrågorna i stället anförtros naturvårdsverket.

I anledning av yrkanden i motionerna I: 777 och II: 1008 till förmån för alternativet med fristående forskningsorgan vill utskottet erinra om att departementschefen varit medveten om svårigheten att få en verksstyrelse som har sådan sammansättning att den är lämpad att handlägga både forskningsfrågor och administrativa frågor. I propositionen har därför föreslagits att inom verket inrättas en särskild forskningsnämnd, som bör ha såväl rådgivande som beslutande funktioner. Nämnden, som enligt vad närmare redovisas i det följande till betydande del avses bestå av forskare, bör därvid äga besluta i frågor som avser fördelning av forskningsmedel, medan det bör ankomma på verkets styrelse att efter förslag av nämnden begära anslag för forskningsverksamheten. Enligt utskottets mening är Kungl. Maj:ts förslag väl ägnat att eliminera nyss antydda betänkligheter mot att föra forskningsfrågorna till naturvårdsverket. Då utskottet delar departementschefens uppfattning att kontakten mellan forskningen och det praktiska naturvårdsarbetet bäst främjas om forskningsfrågorna och de praktiska frågorna handläggs inom samma organ förordar utskottet att organisationen erhåller den utformning som framgår av Kungl. Maj:ts nu redovisade förslag. Motionsyrkandena i ämnet avstyrks alltså.

I fråga om forskningsnämndens sammansättning föreslår Kungl. Maj:t att antalet ledamöter skall vara högst tio. Självskrivnen ordförande bör vara chefen för naturvårdsverket medan övriga ledamöter bör utses av Kungl. Maj:t. Nämnden bör enligt propositionen bestå av representanter för social- och veterinärstyrelserna samt giftnämnden och i övrigt av forskare, förordnade för högst tre år i taget. I motionerna I: 778 och II: 1006 framhålls i anslutning härtill att den kraftiga strukturomvandling som i dag sker inom svenskt jordbruk gör det angeläget att till nämnden även knyts en representant för lantbruksstyrelsen. Denne bör vara delaktig i besluten och därför ingå såsom ledamot. Då den föreslagna utökningen av nämnden inte bör ske på bekostnad av forskarinslaget föreslår motionärerna att antalet nämndledamöter ökas till högst elva. Utskottet vill i anledning härav erinra om att riksdagen i annat sammanhang uttalat sig för att frågan om verkan ur natur- och landskapssynpunkt av den pågående nedläggningen av åkerjord bör ägnas stor uppmärksamhet. Värdet av ett samarbete i hithörande frågor mellan berörda organ har också vid flera tillfällen betonats. Enligt utskottets mening är givetvis ett nära samarbete mellan naturvårdsverket och lantbruksstyrelsen av värde även när det gäller arbetet inom den föreslagna forskningsnämnden. Detta skulle också stå i god överensstämmelse med

riksdagens uttalade intentioner. Utskottet ifrågasätter dock om ett dylikt samarbete nödvändigtvis behöver medföra en utökning av ledamotsantalet i nämnden. Detta är ju redan enligt propositionens förslag förhållandevis stort. Enligt utskottets mening torde syftet med förevarande motionsyrkanden tillgodoses om man anlitar den i propositionen föreslagna metoden och i detta fall låter lantbruksstyrelsen representeras av en expert hos nämnden. Utskottet förutsätter att nämnden i alla de fall, då lantbruksstyrelsens verksamhet i nu förevarande avseende berörs, också kommer att utnyttja denna möjlighet. I nu angiven utsträckning är således utskottet berett att tillmötesgå motionärerna. Utskottet hemställer att riksdagen i förevarande fråga som sin mening ger till känna vad utskottet nu anfört.

Ett av naturresursutredningen framlagt förslag att utreda förutsättningarna för en lokalmässig samordning av naturvårdsverkets undersökningslaboratorium, fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium och laboratorium vid Institutet för vatten- och luftvårdsforskning har avstyrkts av de båda myndigheterna resp. styrelsen för institutet. Enligt departementschefens mening kräver lokalfrågan för de båda statliga laboratorierna ytterligare överväganden, varför han inte är beredd att nu pröva frågan. Under hänvisning till vad sålunda anförts föreslår utskottet att riksdagen ej vidtager någon särskild åtgärd i anledning av ett i motionerna I: 778 och II: 1006 framlagt utredningsyrkande i ämnet. Detsamma bör gälla yrkandet i de vid riksdagens början väckta motionerna I: 200 och II: 257 rörande förslag angående utformningen av fiskeristyrelsens laborativverksamhet.

I likhet med naturresursutredningen och remissinstanserna anser departementschefen att *forskningens resurser* bör ökas. För nästa budgetår föreslås i propositionen att 7 milj. kr. anvisas för ändamålet under ett reservationsanslag till naturvårdsforskning, vilket anslag avses ersätta det för innevarande budgetår uppförda anslaget av 5 milj. kr. till naturresursforskningen. Medel för viltforskning avses därjämte bli ställda till den i det föregående föreslagna forskningsnämndens förfogande i särskild ordning. Utskottet anser att Kungl. Maj:ts förslag i förevarande hänseenden bör godtas och avstyrker i enlighet härmed yrkanden i motionerna I: 777 och II: 1008 om ytterligare medelsanvisning för nästa budgetår.

Statsbidrag till avloppsreningsverk m. m. Departementschefen erinrar i förevarande avsnitt inledningsvis om att nuvarande bestämmelser för bidrag till vatten- och avloppsanläggningar inte i första hand syftar till att stimulera till åtgärder för att motverka vattenföroreningar. Såsom redovisas i propositionen används en förhållandevis stor del av nuvarande anslag till bidrag till vattenförsörjningsanläggningar och ledningar i anslutning härtill. I ett läge då energiska åtgärder måste vidtas för att minska föroreningen i våra vatten är det enligt departementschefens mening motiverat att det statliga stödet läggs om och helt inriktas på att stimulera byggandet av avloppsreningsverk med långt gående rening. I enlighet härmed tillstyrker

departementschefen i princip ett av statens naturvårdsverk i nämnda syfte framlagt förslag till ändrade bidragsbestämmelser. I motionen I: 779 anförs dock betänkligheter mot förslaget att statsbidrag i fortsättningen inte skall utgå till vattenförsörjningsanläggningar. Motionären framhåller att det fortfarande finns ett flertal kommuner som ännu ej löst sina vattenförsörjningsproblem tillfredsställande och som även torde ha mindre goda ekonomiska förutsättningar att utan statsbidrag göra detta. I motionen föreslås därför att statsbidrag även i fortsättningen skall utgå till vattenförsörjningsanläggningar i sådana kommuner med svagt skatteunderlag. Utskottet hyser i och för sig förståelse för de synpunkter motionären anfört. Emellertid finner utskottet som vill erinra om att naturvårdsverkets förslag tillstyrkts av flertalet remissinstanser — bl. a. Stadsförbundet och Kommunförbundet — att skälen för den i propositionen föreslagna omläggningen av statsbidragsgivningen till vatten- och avloppsanläggningar har sådan tyngd, att den bör genomföras utan inskränkningar i nu förevarande avseende. Motionen avstyrks därför.

I förevarande sammanhang har utskottet funnit lämpligt att behandla jämväl de vid riksdagens början väckta motionerna I: 198 och II: 259 samt I: 715 och II: 911 i hithörande frågor. I förstnämnda motionspar framhålls att industrins omedelbara behov av stöd till sina reningsanordningar bör bli föremål för skyndsamt utredning. I avvaktan på resultatet av en dylik utredning finner motionärerna det önskvärt att industrin i särskilda fall får möjlighet att komma i åtnjutande av någon form av bidrag, eventuellt från nu förevarande anslag. I det andra motionsparet, som utgör en följd-motion till motionerna I: 299 och II: 371, vari berörts frågan om åtgärder mot den allt snabbare föroreningen av Vättern, begärs förslag om särskilda statliga lån till kommuner och industriella företag som använder nyssnämnda sjö som recipient för att de skall stimuleras att anlägga reningsverk för närsaltreduktion. Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig över förevarande motioner har avstyrkt att bidragsanslag som företrädesvis avses för kommunernas reningsverk utnyttjas jämväl för industriella reningsanordningar. Bland annat erinrar Stadsförbundet och Kommunförbundet om de stora bidragsbehov som kommunerna har i förevarande sammanhang. Såväl Sveriges industriförbund som statens naturvårdsverk påpekar att bidrag till industrier i förekommande fall leder till att företagets konkurrensförhållanden påverkas. Industriförbundet anser för sin del att ökade avskrivningsmöjligheter för investeringar, vars syfte är att motverka föroreningar, från såväl företagsekonomisk som samhällsekonomisk synpunkt skulle innebära betydande fördelar framför statliga subventioner eller statligt kreditstöd.

Som bl. a. även anförts av kommittén för Vätterns vattenvård i dess remissyttrande över motionerna I: 715 och II: 911 utreds för närvarande genom företagsskatteutredningens försorg möjligheterna till förmånligare av-

skrivningstider för industrins vattenvårdsinvesteringar. I sammanhanget har vidare naturvårdsverket erinrat om de utredningar om lämpliga metoder för närsaltreduktion som pågår och framhållit att verket i samband härmed successivt kommer att verka för att kraven på närsaltreduktion skärps. Mot bakgrund av det anförda saknas enligt utskottets mening anledning att från riksdagens sida vidta särskilda åtgärder i anledning av motionerna I: 198 och II: 259 samt I: 715 och II: 911.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag förordar utskottet sålunda att kommun bör vara berättigad att få bidrag till nu förevarande reningsanläggningar. Såsom departementschefen föreslagit bör bidrag också kunna utgå för anläggning som inte har kommun till huvudman under förutsättning att anläggningen förklarats som allmän enligt lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar. I propositionen har som allmän förutsättning för att bidrag skall kunna utgå angetts, att anläggningen befinns tillfredsställande från sanitär synpunkt och från vattenvårdssynpunkt med hänsyn till rådande och väntade förhållanden. Utskottet, som inte har något att erinra mot att bidragsbehovet bedöms utifrån nämnda grundförutsättning, anser det ej påkallat att härutöver föreskriva särskilda bedömningsgrunder med hänsyn till storleken av de tätorter, som i förekommande fall skall betjänas av vederbörande reningsverk. Yrkandet härom i motionerna I: 778 och II: 1006 bör därför lämnas utan åtgärd.

I fråga om bidragsunderlaget förordar departementschefen i enlighet med naturvårdsverkets förslag att, förutom kostnaden för avloppsreningsverket, kostnaden för ledningen från reningsverket till utsläppspunkten i recipienten bör få räknas in i underlaget. Vidare bör tillloppsledning till reningsverket få räknas in i den mån detta av vattenvårdsskäl byggs på längre avstånd från samhället än som annars är nödvändigt. Departementschefen har ansett sig inte kunna godta av vissa remissinstanser i sammanhanget framförda förslag om att ytterligare kostnader bör få räknas in i bidragsunderlaget. Utskottet anser för sin del att den av departementschefen gjorda avgränsningen av bidragsunderlaget är lämpligt avvägd och föreslår att förslaget i nämnda hänseende godtas av riksdagen. Det sagda innebär bl. a. att utskottet ej funnit sig böra tillstyrka bifall till de i motionerna I: 777 och II: 1008 samt I: 778 och II: 1006 framförda yrkandena att bidrag jämväl bör utgå för avskärande tillloppsledningar samt tillloppsledningar till reningsverk, som av geografiska skäl och miljöskäl byggs på långt avstånd från det samhälle som skall betjänas, resp. för s. k. duplikatledning. Vad gäller förstnämnda motionsyrkande vill utskottet f. ö. framhålla att det samma i vad det avser hänsynstagande till miljöskäl i viss utsträckning torde kunna tillgodoses inom ramen för de bidragsbestämmelser som utskottet nyss förordat.

De föreslagna nya bestämmelserna för bidragsgivningen bör enligt propositionen träda i kraft den 1 juli 1968. Det anses därvid böra ankomma

på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser som behövs. Enligt departementschefens mening bör de som före nyssnämnda tidpunkt fått tillstånd att påbörja anläggning och gjort detta få bidrag enligt nuvarande bestämmelser. Utskottet har inte något att erinra mot nu återgivna förslag och yttranden. Följaktligen har utskottet ej funnit skäl tillstyrka förslaget i motionen II: 1007, att övergångsbestämmelserna utformas så att möjligheter inryms för de kommuner som under innevarande år fått tillstånd, påbörjat eller färdigställt reningsverk med den högre reningsgraden att erhålla statsbidrag helt eller delvis enligt de nya bidragsvillkoren. En retroaktiv tillämpning av nämnda villkor skulle enligt utskottets uppfattning stå i motsättning till bidragsgivningens syfte att stimulera till byggande av ifrågavarande reningsverk. Ett bifall till motionen skulle f. ö. endast leda till nya gränsdragningsproblem men skulle ej eliminera dem.

Utskottets hemställan

Under förmälan att uttalandena och förslagen i förevarande proposition, i den mån de ej berörts i det föregående, inte föranlett någon erinran från utskottets sida hemställer utskottet

att riksdagen

1. a) anser motionerna I: 777 och II: 1008, såvitt desamma avser bullerforskning, besvarade med vad utskottet anfört i det föregående,

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 777 och II: 1008, såvitt nu är i fråga, godkänner att ledningen av forskningen och undersökningsverksamheten på naturvårdens område fr. o. m. den 1 juli 1968 anförtros statens naturvårdsverk,

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: 778 och II: 1006, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger till känna vad utskottet i det föregående anfört beträffande sammansättningen av en forskningsnämnd vid naturvårdsverket,

d) lämnar utan åtgärd motionerna I: 778 och II: 1006, såvitt desamma avser utredning angående samordningsfrågorna för naturvårdsforskningen,

e) lämnar motionerna I: 200 och II: 257 utan åtgärd,

f) godkänner de riktlinjer utskottet i övrigt förordat beträffande naturvårdsforskningens organisation,

2. a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionen I: 779 godkänner att statsbidragsgivningen till vatten- och avloppsanläggningar läggs om och helt inriktas på att stimulera byggandet av avloppsreningsverk med långt gående rening,

b) lämnar motionerna I: 198 och II: 259 utan åtgärd,
c) lämnar motionerna I: 715 och II: 911 utan åtgärd,
d) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag på motionerna I: 777 och II: 1008 samt I: 778 och II: 1006, båda motionsparen såvitt nu är i fråga, godkänner vad utskottet i det föregående anfört rörande bidragsunderlaget,

e) lämnar motionerna I: 778 och II: 1006 utan åtgärd, såvitt desamma avser en tillämpning av med hänsyn till tätorternas storlek differentierade reningskrav vid bidragsgivningen,

f) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen II: 1007 godkänner vad utskottet i det föregående anfört beträffande bidrag till kommuner som under år 1968 fått tillstånd, påbörjat eller färdigställt reningsverk,

g) godkänner de av utskottet i övrigt förordade grunderna för statsbidrag till avloppsreningsverk m. m.,

3. medger att under budgetåret 1968/69 statsbidrag enligt de förordade grunderna beviljas till avloppsreningsverk intill ett belopp av 40 000 000 kr.,

4. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 777 och II: 1008, såvitt nu är i fråga, till *Naturvårdsforskning* för budgetåret 1968/69 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.,

5. till *Bidrag till avloppsreningsverk m. m.* för budgetåret 1968/69 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 84 000 000 kr.

Stockholm den 2 april 1968

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Mossberger (s), Hedström (s), Carl Eskilsson (h), Skårman (fp), Augustsson (s), Wanhainen (s), Svante Kristiansson (s)*, Harald Pettersson (cp), Sveningsson (h)* och Per Jacobsson (fp)*;

från andra kammaren: herr Hansson i Skegrie (cp), fru Lindskog (s), herrar Anthy (fp), Nilsson i Lönsboda (fp)*, Jonasson (cp), Lundmark (s), Trana (s)*, fru Sundberg (h), fru Lindberg (s) och herr Björk (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1) beträffande naturvårdsforskningens organisation av herrar *Skårman* (fp), *Harald Pettersson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Hansson* i Skegrie (cp), *Antby* (cp), *Nilsson* i Lönsboda (fp) och *Jonas-son* (cp), som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 6 med »I anledning» och slutar på s. 7 med »nu anfört» bort ha följande lydelse:

»Departementschefen, som varit medveten om svårigheten att få en verksam styrelse med en sammansättning som gör den lämpad att handlägga både forskningsfrågor och administrativa frågor, har föreslagit att inom naturvårdsverket inrättas en särskild forskningsnämnd, till vilken skulle hänföras såväl rådgivande som beslutande funktioner. Nämnden, som avses till betydande del bestå av forskare, skulle enligt förslaget äga besluta i frågor som avser fördelning av forskningsmedel, medan det skulle ankomma på verkets styrelse att efter förslag av nämnden begära anslag för forskningsverksamheten.

Till departementschefens uttalanden, att forskningsinsatserna på naturvårdsområdet så långt möjligt bör samordnas och att härför behövs ett forskningsorgan, kan utskottet helt ansluta sig. Enligt utskottets mening kan det dock starkt ifrågasättas om Kungl. Maj:ts förslag i nu berörda hänseende är ägnat att eliminera de av såväl naturresursutredningen som flertalet remissinstanser uttryckta betänkligheterna mot att föra forskningsfrågorna till naturvårdsverket. Enligt utskottets mening talar i stället starka skäl för att organisationsfrågan löses i enlighet med utredningens förslag och att alltså ledningen av forskningsarbetet anförtros ett fristående forskningsorgan. Så till vida ansluter sig utskottet till de synpunkter som i denna fråga framförts i motionerna I: 777 och II: 1008.

Såsom utredningen föreslagit bör forskningsorganet ha såväl vetenskaplig som administrativ tyngd samt ges möjlighet att samordna den svenska forskningen med den internationella. Forskningsorganet bör också kunna ta initiativ till olika forskningsprojekt samt inom de medelsramar som statsmakterna fastställer avväga och styra forskningen och undersökningsverksamheten.

I motionerna I: 777 och II: 1008 framhålls att naturvårdsverket för sin verksamhet har behov av att få forsknings- och utredningsarbete utfört som underlag för fastställande av riktvärden m. m. Motionärerna anför, att verkets krav på att få nämnda uppgifter utförda skulle kunna tillgodoses genom ett för forskningsorganet och verket gemensamt sekretariat. Utskottet vill i och för sig inte förneka, att vissa fördelar skulle nås härigenom. Utskottet finner dock att betydande nackdelar också skulle vara för-

enade med en dylik partiell integration av verksamheten. Att inordna sekretariatet i naturvårdsverket är sålunda, som naturresursutredningen även framhöll, mindre lämpligt då sekretariatet i så fall skulle få två huvudmän med de administrativa svårigheter detta för med sig. Utskottet förordar därför att forskningsorganet får en helt fristående ställning och blir sidoordnat med forskningsråden och olika myndigheter.

Eftersom forskningsorganets uppgifter kommer att avvika från forskningsrådets, bör organet inte benämnas forskningsråd. Enligt utskottets mening bör det i stället kallas statens nämnd för naturvårdsforskning. Nämnden bör ha en sådan sammansättning att hela intresseområdet täcks. I enlighet med utredningens förslag bör antalet ledamöter vara nio. Följande myndigheter och intresseområden bör vara representerade, nämligen naturvårdsverket, giftnämnden, hälso- och sjukvårdsområdet, kommunerna, industrin, jord- och skogsbruket samt medicinsk, teknisk, biologisk och övrig naturvetenskaplig forskning. Ledamöterna bör utses av Kungl. Maj:t och förordnas för högst tre år. Kungl. Maj:t bör vidare utse en av ledamöterna att vara ordförande. Till nämnden bör knytas expertgrupper för olika delområden inom nämndens verksamhetsområde. Ledamöterna i dessa expertgrupper bör utses av nämnden och i huvudsak vara aktiva forskare.

I anslutning till den i motionerna I: 778 och II: 1006 väckta frågan om en närmare anknytning mellan den för jordbrukets rationalisering ansvariga lantbruksorganisationen och ledningsorganet för naturvårdsforskningen vill utskottet erinra om att riksdagen i annat sammanhang uttalat sig för att frågan om verkan ur natur- och landskapssynpunkt av den pågående nedläggningen av åkerjord bör ägnas stor uppmärksamhet. Värdet av ett samarbete i hithörande frågor mellan berörda organ har också vid flera tillfällen betonats. Enligt utskottets mening är givetvis ett nära samarbete med lantbruksstyrelsen av värde även när det gäller arbetet inom den nu föreslagna forskningsnämnden. Detta skulle också stå i god överensstämmelse med riksdagens uttalade intentioner. Enligt utskottets mening bör ett dylikt samarbete lämpligen komma till stånd i den formen, att nämnden i alla de fall, då lantbruksstyrelsens verksamhet i nu förevarande avseende berörs, också kommer att utnyttja denna möjlighet.

Nämnden bör få ett särskilt sekretariat för planerings- och allmänna beredningsuppgifter. De administrativa och kamerala uppgifterna bör där emot skötas av statens naturvårdsverk. Arkiv- och dokumentationsuppgifterna bör lösas av naturvårdsverket och nämnden gemensamt.

Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att med beaktande av vad naturresursutredningen anfört i ämnet närmare besluta i nu angivna organisationsspörsmål.»

dels att utskottets hemställas under 1. b) och c) bort ha följande lydelse:

»1. b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 777 och II: 1008, såvitt nu är i fråga, godkänner att ledningen av forskningen och undersökningsverksamheten på naturvårdens område fr. o. m. den 1 juli 1968 anförtros en särskild nämnd, benämnd statens nämnd för naturvårdsforskning,

1. c) i anledning av motionerna I: 778 och II: 1006, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger till känna vad utskottet anfört beträffande visst samarbete mellan statens nämnd för naturvårdsforskning och lantbruksstyrelsen i naturvårdsforskningsfrågor,»

2) beträffande bidrag till vattenförsörjningsanläggningar av herrar *Harald Pettersson* (cp), *Hansson* i Skegrie (cp) och *Jonasson* (cp), som anser

dels att det stycke i utskottets yttrande som börjar på s. 7 med orden »Statsbidrag till» och slutar på s. 8 med »avstyrks därför» bort ha följande lydelse:

»Statsbidrag till — — — (lika med utskottet) — — — svagt skatteunderlag. Utskottet hyser för sin del stor förståelse för de synpunkter motionären anfört. Skälen för den i propositionen föreslagna omläggningen av statsbidragsgivningen till vatten- och avloppsanläggningar har dock en stor tyngd, och utskottet vill därför i princip förorda att förslaget genomförs. Dock finner utskottet starka skäl tala för att möjligheter skapas att även i fortsättningen med statsbidrag stödja visst byggande av vattenförsörjningsanläggningar. Utskottet vill erinra om att det fortfarande finns kommuner med mindre goda ekonomiska förutsättningar att utan dylikt bidrag lösa sina vattenförsörjningsproblem. Enligt utskottets mening bör därför riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag i syfte att inom ramen för det nya statsbidragssystemet i viss utsträckning tills vidare bibehålla möjligheten att ge dessa kommuner bidrag även till vattenförsörjningsanläggningar. Vad i föreliggande motion härutinnan yrkats tillstyrks alltså.»

dels att utskottets hemställan under 2. a) bort ha följande lydelse:

»2. a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen I: 779 godkänner vad utskottet i det föregående anfört beträffande omläggningen av statsbidragsgivningen till vatten- och avloppsanläggningar ävensom i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag i syfte att även i fortsättningen möjliggöra visst statligt stöd till byggandet av vattenförsörjningsanläggningar,»

3) beträffande naturvårdsforskningens resurser

av herrar *Skårman* (fp), *Harald Pettersson* (cp), *Per Jacobsson* (fp), *Hansson* i Skegrie (cp), *Antby* (fp), *Nilsson* i Lönsboda (fp) och *Jonasson* (cp), som anser

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 7 som börjar med »I likhet» och slutar med »nästa budgetår» bort ha följande lydelse:

»I likhet med — — — (lika med utskottet) — — — i särskild ordning. Utskottet vill i anslutning härtill nämna, att de av naturresursutredningen anlitade experterna uppskattat de årliga kostnaderna för att genomföra aktuella forskningsuppgifter till sammanlagt 37,5 milj. kr. Enligt utredningens mening bör forskningens resurser byggas upp successivt för att motsvara behovet. För nästa budgetår har utredningen räknat med att 8 milj. kr. behövs för ändamålet. Härtill kommer nyssnämnda särskilda medel för viltforskningen. Enligt utskottets mening talar starka skäl för att medel till ifrågavarande forskning anvisas i den omfattning som utredningen förordat. Detta innebär att utskottet i allt väsentligt anslutit sig till de synpunkter som framförts i motionerna I: 777 och II: 1008 i förevarande avseende.»

dels att utskottets hemställan under 4. bort ha följande lydelse:

»4. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 777 och II: 1008, såvitt nu är i fråga, till *Naturvårdsforskning* för budgetåret 1968/69 under nionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 8 000 000 kr.,»

4) beträffande industriella reningsanläggningar
av fru *Lindberg* (s)5) beträffande bidragsunderlaget vid bestämmandet av statsbidrag till
avloppsreningsverk
av herr *Skårman* (fp).

Yttranden över motionerna I:198 och II:259**Statens naturvårdsverk (11.3.1968)**

Naturvårdsverket har intet att erinra mot att en särskild utredning tillsetts, men avstyrker däremot motionärernas förslag att övergångsvis utnyttja det för kommunernas reningsverk avsedda bidragsanslaget jämväl för industriella reningsanordningar. En sådan användning skulle, framhåller naturvårdsverket, kräva en betydande uppräknig av anslaget. Naturvårdsverket anför vidare.

I sin framställning till Kungl. Maj:t den 9 november 1967 angående ändrade bestämmelser för bidrag till vatten- och avloppsanläggningar framhöll styrelsen för statens naturvårdsverk bl. a. att den utgick från att frågan om avskrivningsregler för industrins investeringar i reningsanläggningar och andra anordningar i vattenvårdande syfte kommer att prövas i samband med behandlingen av företagsskatteutredningens väntade förslag.

Enligt naturvårdsverkets mening är det mycket angeläget att industrin stimuleras till vattenvårdande åtgärder. Frågan om direkta bidrag till industrin är dock komplicerad. Bl. a. kan med hänsyn till de stora kostnader, varom här ofta är fråga, företagets konkurrensförhållanden påverkas. Sådana bidrag kan även motverka önskvärd strukturrationalisering. Vidare kan i många fall de miljövårdande åtgärderna och övriga processtekniska åtgärder icke separeras från varandra, varför i stort antal fall svåra bedömningsproblem kan uppstå.

Såsom framhålles i motionerna kan dock fall inträffa där sådana bidrag bör övervägas i stället för lokaliserings- eller arbetsmarknadspolitiska insatser till högre belopp. Likaså bör prövas om icke vissa inom industri-anläggningar nödvändiga reningsanläggningar kan utföras som beredskapsarbeten. Hur dessa arbeten slutligt skall finansieras bör därvid särskilt prövas. Preliminära diskussioner i dessa frågor har upptagits mellan naturvårdsverket och arbetsmarknadsstyrelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen (5.3.1968)

Arbetsmarknadsstyrelsen anser sig inte ha anledning gå in på frågan beträffande behovet av mer generella samhälleliga åtgärder för att underlätta bl. a. industriföretags och kommuners investeringar i vatten- och luftvårdande syfte. Styrelsen vill i anledning av vad som framförs i motionerna dock framhålla betydelsen av att objekt på detta område är så planerade att de kan utnyttjas i sysselsättnings- och konjunkturutjämnande syfte.

Redan nu drivs en del natur- och fornminnesvårdsarbeten som beredskapsarbeten. Dessa är i allmänhet avsedda för av olika skäl lokalt svårplacerad arbetskraft. Enligt styrelsen synes även andra ur allmänna miljö-

vårdssynpunkter angelägna kommunala arbeten i framtiden kunna utföras som beredskapsarbeten. En del större vatten- och avloppsarbeten skulle exempelvis eventuellt kunna utföras i form av s. k. storarbetsplatser, dvs. beredskapsarbeten främst avsedda för arbetslösa från delar av landet med mer påtagliga sysselsättningsproblem. Beredskapsarbetet kan i dessa fall tjäna som ett lämpligt medel att successivt tillföra den öppna arbetsmarknaden på bristorterna i södra och mellersta Sverige fler arbetstagare. I princip kan även enskilda vatten- och avloppsarbeten utföras som beredskapsarbeten, i de fall dylika objekt är lokaliseringpolitiskt eller allmännyttigt motiverade.

Styrelsen vill även i sammanhanget peka på möjligheten att inom ramen för nuvarande lagstiftning om investeringsfonder använda fondmedel för sådana investeringar som med hänsyn till läget på arbetsmarknaden och övriga omständigheter bedömes vara av synnerlig vikt för det allmänna. Slutligen torde en vidare tillämpning av de lokaliseringpolitiska stödåtgärderna i enlighet med föreliggande direktiv för pågående utredning om den framtida lokaliseringsverksamheten i särskilda fall kunna bereda möjligheter till finansiering av här ifrågakommande investeringar.

Yttranden över motionerna I:715 och II:911

Statens naturvårdsverk (5.3.1968)

Naturvårdsverket återoppar i remissvaret att verket i sitt yttrande till allmänna beredningsutskottet över motionerna I: 299 och II: 371 angående förbud mot utsläppande i vissa fall av avloppsvatten i Vättern framhållit Vätterns betydelse med hänsyn till vattenförsörjning, fiske och allmänna naturvårdssynpunkter. Verket har emellertid inte funnit anledning förorda att från riksdagens sida vidtas särskilda åtgärder i anledning av motionerna. Som en följd av detta ställningstagande avstyrker verket bifall till de nu föreliggande motionerna.

Förenämnda yttrande är av följande lydelse.

Såsom framhålles i motionerna kommer Vättern med största sannolikhet att få avgörande betydelse för dricksvattenförsörjningen i Mellan- och Sydsverige. Sjön har även stort värde ur fiskesynpunkt. Från dessa och andra allmänna naturvårdssynpunkter har Vättern ett påtagligt skyddsvärde.

Ingående undersökningar av Vättern, i vilka även de centrala vattenvårdsmyndigheterna tagit en aktiv och omfattande del, har visat att tillståndet i sjön i stort sett är gott men att vissa lokalområden är påtagligt förorenade. Mest påfallande är påverkan från Jönköping-Huskvarnaområdet. Denna påverkan ger sig framför allt till känna genom en ökad och delvis i förhållande till naturtillståndet förändrad produktion av plankton m. m. Man har beräknat att omkring 80 % av den gödslande effekten på sjön genom utsläpp av avloppsvatten måste tillskrivas Jönköping och Huskvarna.

Statens naturvårdsverk och tidigare statens vatteninspektion har sedan lång tid uppmärksammat de av motionärerna påtalade omständigheterna

och vid handläggningen av vattenvårdsärenden, avseende såväl åtgärder mot vattenförorening som planeringsfrågor, beaktat Vätterns stora skyddsvärde, Sålunda har bl. a. förordats reduktion av närsalter i vart fall för de större tätorterna. Sådan reduktion är också i viss utsträckning förbättrad. Det är emellertid nödvändigt att härvid bl. a. beakta de tekniska förutsättningarna. Vidare har tillsynsmyndigheten inte utan vidare godtagit förläggning eller utvidgning av vattenförorenande industri med Vättern som recipient.

Beträffande det föreslagna villkorsbundna förbudet mot användande av Vättern som recipient får naturvårdsverket hänvisa till bestämmelsen i 8 kap. 23 § vattenlagen. Vad som där stadgas torde i tillämpliga delar täcka det av motionärerna framförda önskemålet och anledning till särbestämelse torde därför för dagen inte föreligga. Naturvårdsverket vill även fästa uppmärksamheten på att utredningar om lämpliga metoder för närsaltreduktion pågår och att verket i samband härmed successivt kommer att verka för att kraven på närsaltreduktion skärpes.

Mot bakgrund av det anförda saknas enligt verkets mening anledning att från riksdagens sida vidta särskilda åtgärder i anledning av motionerna.

Kommittén för Vätterns vattenvård (20.2.1968)

Kommittén för Vätterns vattenvård har under åren 1966—1967 utfört undersökningar i Vättern, vilka bl. a. syftat till att klarlägga närsalt-situationen i sjön. Av undersökningarna framgår att halten närsalter och det biologiska livet ökat jämfört med förhållandena på 1930-talet. Möjligheter finns dock att genom fosforreduktion vid de kommunala avloppsreningsverken förbättra förhållandena i Vättern. Det är angeläget att åtgärder för närsaltreduktion vidtogs omgående. Principförslag till närsaltreduktion har genom kommitténs försorg upprättats för samtliga större reningsverk vid Vättern. Anläggningskostnaden vid 90 %-reduktion beräknas för dessa uppgå till totalt 12—15 miljoner kronor. Statens naturvårdsverks förslag till ändrade bestämmelser för statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar synes innebära möjligheter till 50 % statsbidrag för dessa anläggningar. Kommittén finner det angeläget att bidragsmedlen 6—7,5 miljoner kronor anvisas för närsaltreduktion vid Vättern under perioden 1969—1970. I och för sig finns starka skäl för att öka möjligheterna till bidrag eller förmånliga lån för här avsedda reningsverk där det gäller att slå vakt om en så känslig recipient som Vättern.

När det gäller industrierna utreds för närvarande av företagsskattesakkunniga möjligheterna till förmånligare avskrivningstider för industrins vattenvårdsinvesteringar. Förutom bätte avskrivningsmöjligheter synes i vissa fall statliga lån eller statliga bidrag ur samhällsekonomisk synpunkt vara motiverade, nämligen då industrier för att vara kvar måste gå mycket långt i avloppsvattenbehandling. Dessa låne- eller bidragsmöjligheter bör dock ej enbart avse intressenter runt Vättern utan även intressenter inom andra känsliga vattenområden.

**Gemensamma yttranden över motionsparen I:198 och II:259 samt
I:715 och II:911****Sveriges industriförbund (13.3.1968)**

Industriförbundet avstyrker de i motionerna framförda förslagen i vad avser statligt stöd till industriella företag och anför.

Förbundet har vid flera tillfällen framfört sin principiellt avvisande inställning till statliga subventioner och statligt kreditstöd i olika former till enskilda industriföretag. Bland annat i sitt remissyttrande över immissionssakkunnigas betänkande (SOU 1066: 65) har Förbundet utvecklat sina synpunkter på åtgärder avsedda att stimulera uppförandet av reningsanläggningar i naturvårdande syfte. Förbundet upprepade här sitt ofta framförda krav på företagsekonomiskt riktigare avskrivningsregler för investeringar, vars uppgift är att motverka föroreningar. Eftersom kostnaderna för dessa anläggningar är att hänföra till driftskostnader bör vid ett företagsekonomiskt bedömande anläggningarna skattemässigt få avskrivas enligt de regler som gäller för maskiner och inventarier. — Ett dylikt regelsystem har från såväl företagsekonomisk som samhällsekonomisk synpunkt betydande fördelar framför statliga subventioner eller statligt kreditstöd. Ett genomförande av de begärda avskrivningsreglerna skulle också vara ett tydligt uttryck för statsmakternas vilja att främja och underlätta industrins insatser på miljövårdsområdet.

Även om det råder allmän enighet om att miljövården kräver betydande insatser från skilda håll för att långtgående skadeverkningar skall kunna undvikas, vill Förbundet understryka att frågan i vilken omfattning och takt miljövårdsåtgärder bör vidtagas i väsentlig mån är ett samhällsekonomiskt avvägningsproblem. Förbundet vill härvid framhålla att vid sådana avvägningar hänsyn måste tas till industrins konkurrenskraft och särskilt till den befintliga industrins problem.

Att, såsom föreslagits i motionerna, lämna bidrag eller statliga lån till vissa industriföretag för anläggandet av reningsverk kan leda till icke önskvärda snedvridningar av konkurrensen till nackdel för de vanligen mer bärkraftiga företag, som har uppfört eller avser att uppföra sådana verk med egna medel. Samtidigt kan dylika åtgärder få en menlig inverkan på strävandena att genom fortsatt forskning och utvecklingsarbete komma fram till mer effektiva och billigare reningsmetoder.

Det är uppenbart att långtgående krav på reningsanläggningar i vissa fall kan bli betungande för enskilda, särskilt äldre, företag. I de fall detta skulle innebära ett hot mot sysselsättningen på vissa orter bör detta i första hand mötas med arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Svenska kommunförbundet och Svenska stadsförbundet (16.2.1968)

De båda förbundens styrelser har anfört följande.

Samtidigt med detta ärende har vi haft att taga ställning till naturvårdsverkets förslag till översyn av 8 kap. vattenlagen. Vi har därvid ställt oss positiva till naturvårdsverkets allmänna principer för en revision av vissa delar av vattenlagen men har förutsatt att vissa frågor som mera direkt be-

rör kommunerna göres till föremål för utredning innan några lagstiftningsåtgärder vidtages. Denna utredning bör främst ta sikte på förslagets ekonomiska konsekvenser för kommunerna och på att åstadkomma rimliga övergångsstämmelser. Utredningen bör även behandla den i reningssammanhang viktiga frågan om de tidsmässiga och ekonomiska förutsättningarna för en avveckling av kombinerade kommunala avloppssystem. Även den av oss tillstyrkta koncessionsplikten beträffande industriellt avloppsvatten som inledes i samhälles avloppssystem bör beredas ytterligare genom den nyssnämnda utredningen.

Gemensamt för de aktuella motionerna är att de behandlar frågan om finansieringen av vissa ur samhällssynpunkt särskilt angelägna avloppsreningsprojekt. I motionerna angående Vättern förordas särskilda statliga lån till såväl industrier som kommuner för att få till stånd en snabb insats. De andra motionerna är däremot inriktade på ett direkt statligt stöd i vissa särskilt angelägna fall exempelvis då en industri hotas av nedläggning på grund av kostnaderna för erforderlig rening.

Vi är väl medvetna om att skyddet av Vättern är en fråga av hög angelägenhetsgrad. I viss utsträckning torde statsbidrag kunna påräknas från anslaget för kommunala vatten- och avloppsanläggningar. Hur erforderliga medel därutöver skall garanteras för detta och andra lika angelägna projekt är emellertid en fråga som måste lösas efter likartade linjer för hela landet. Spörsmålet därom synes lämpligen böra överlämnas till övervägande av den utredning vi påkallat rörande vattenlagen. Till denna utredning bör även hänvisas frågan om behovet av direkt statligt stöd till vissa industriers reningssanläggningar. I denna fråga vill vi emellertid uttryckligen avstyrka förslaget att härför — låt vara i undantagsfall — skall få begagnas för kommunala anläggningar avsedda medel. Kraven på kommunerna i detta sammanhang är så stora att det inte får komma i fråga att på detta sätt beskära bidragen till kommunerna.

Yttranden över motionerna I:200 och II:257

Fiskeristyrelsen (8.2.1968)

Fiskeristyrelsen erinrar om att vissa ärendet berörande delfrågor behandlats av 1965 års biologiutredning samt naturresursutredningen. Avsikten torde enligt fiskeristyrelsen vara att samtliga fiskerifrågor som sammanhänger med den centrala och lokala fiskerid administrationen blir behandlade i ett sammanhang.

Statens naturvårdsverk (15.2.1968)

Naturvårdsverket, som erinrar om att verket i princip tillstyrkt utredning av möjligheterna att samordna resurserna inom verkets undersökningslaboratorium, fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium, institutet för vatten- och luftvårdsforskning, den föreslagna nämnden för naturvårdsforskning m. m., anser att motionerna ej nu bör föranleda åtgärd i avvaktan på en dylik utredning. Naturvårdsverket anför därutöver.

I likhet med motionärerna anser naturvårdsverket det i hög grad önskvärt att de existerande personal- och laboratorieresurserna utnyttjas så rationellt som möjligt för en intensifierad miljövårdsforskning på fiskets område. Den starkt ökade nedsmutsningen av våra vatten har redan förorsakat stora skador på fisket. Detta är desto mera betänkligt som fisket under de senare åren fått ett starkt ökat värde i samband med ett ökat intresse för fritidsfiske. Även det kommersiellt bedrivna fisket har åsamkats betydande förluster genom vattenförstöring.

Personalen vid fiskeristyrelsens sötvattenslaboratorium har mångårig erfarenhet av fiskeskador uppkomna genom ingrepp i miljön (sjöregleringar). Denna sakkunskap borde tillvaratagas för en forskning inom den typ av miljöförstöring som vattenförorening innebär. Naturvårdsverket finner det likaledes angeläget att den vid sötvattenslaboratoriet bedrivna forskning, som avser att genom introduktion av nya fiskarter och näringsorganismer reparera de skador på naturresurserna som orsakats av sjöregleringar, bör intensifieras. Flera andra av laboratoriets forskningsprojekt av stor betydelse för miljövården i vid betydelse kunde i detta sammanhang nämnas. En snabb utbyggnad av forskningsresurserna vid sötvattenslaboratoriet vore enligt naturvårdsverkets mening önskvärd.

De nuvarande förhållandena vid fiskeristyrelsens laboratorier med ett stort antal befattningshavare anställda på »tillförordnande»-basis är inte tillfredsställande vare sig ur personliga synpunkter eller ur effektivitetssynpunkt.